

Løgmaður gliðin í hunanginum

Heðin Mortensen
borgarstjóri

Løgmaður var næstan bíb-ilskur í sínum sjáldsama orðavali, tá hann sum ein órakaður Móses av tingsins røðarapalli í farnu viku præ-dikaði um staðin, sum fleyt í hunangi. Staðurin var ikki lovaða landið, men Tórs-havn, høvuðsstaðurin, har løgmaður býr og hevur sítt embæti, og har 41% av tí fólki, hann dagliga er stjórn-arleiðari fyri, býr.

Sinti løgmaðurin var firtin um, at hann ikki fekk undirtøku fyri útjavning: Nú skuldu b-kommununar leskast av hunanginum, sum Havnin fleyt yvir av.

Hetta er ikki fyrstu ferð, løgmaður sigur sína hugsan um kommunala útjavning. Men hann ger sama mistak hvørja ferð, tí í hansara verð snýr útjavning seg um at finna útav, hvar Havnin lutfalsliga fær fleiri skatta-krónur inn enn onnur – og so javna munin um alt landið!

Tvs., at útjavning skal bert fremjast har, ið Havnin fær lutfalsliga meira skatta-krónur burturúr ávísari vinnugrein, til dømis innan almenna fyrisiting – men útjavningin rennur ongantið hinvegin, hóast Havnin í ólukkumát vantar inntøku frá øðrum vinnugreinum í mun til onnur øki í landinum. Og so skal Havnin revast fyri at hava eina framúr góða figgjarstýring ár um ár!

Leggja vit allar lönargjald-ingar innan alt alment virk-semi saman, so er munurin millum økini í landinum sera lítil, tí allar hesar vinnu-greinarar standa fyri 43% av lönarsumminum í Suður-streymoy. Øll hini økini liggja lægri – millum 33-38% -

men munurin er nógv minni, enn nógvir politikkarar vilja geva fatan av. Til dømis stava 16% av inntøkunum í Suðurstreymoy frá heilsu og almannaverki, í Suðuroynni og í Norðoyggjum er sam-svarandi talið 15%, so her er at kalla eingin munur og tí einki at útjavna.

Hyggja vit at tí stóru myndini, so er sostatt ikki so stórir munur á, hvussu samlaði almenni lönarsum-murin verður býttur. Men samstundis verður mett, at umleið triðja hvør króna, sum vunnin verður í Havn, verður skattað aðrastaðni. Pendlingin til og úr Havn at arbeiða er sum kunnugt stór, og mongu bilarnir, sum koyra úr Havn seinna partin, hava sum viðføri størstu útjavning, ið hugsast kann til gagns fyri aðrar kommunur. Tað merkir tí eisini, at saml-aða myndin vendir full-komiliga – og tað í so stóran mun, at ein útjavning hevði runnið til Havnar, og ikki øvugt, tí ein triðingur av skattakrónunum rennur

longu úr býnum!

Útjavning má, fyri at hon skal virka javnt og rættvíst, umfata annað og meira enn skattakrónur frá almenn-um stórvum. Tak eitt nú inntøkurnar av fiskivinnu. Í Norðoyggjum stavar fjórð-ingurin av lönarsumminum frá fólksins ogn – fiskinum! Skulu tær skattakrónurnar ikki eisini útjavnast? Tí í Suðurstreymoy koma bara 5% av lönarinntøkunum frá fiskiðnaði? Skal ikki ein út-javning vera rættvís og virka báðar vegir? Sær løgmaður ikki allan hunangin kring landið?

Løgmaður hevur perfekta amboðið til at fremja eina rættvísa útjavning. Í lög-tingslógini um vinnuligan fiskiskap verður ikki bert staðfest, at alt fiskatilfeingið er fólksins ogn, men eisini, at tað er uppgáva myndug-leikanna at tryggja besta sam-felagsbúskaparliga íkastið frá fiskivinnuni, støð-ugar arbeids- og inntøku-møguleikar og móguleikar fyri vinnuligum virksemi –

um alt landið!

Men her kann skjótt stað-festast, at høvuðsstaðurin er fyri stórum vanbýti og fær í sera lítlan mun lut í hesum ríkidømi, sum løgmaður og politiska valdið annars javna út til ávísar partar av landinum.

Tá so høvuðsstaðurin ikki fær lut í tilfeingisbýtinum, men í framskygni leitar sær aðrar móguleikar innan farma- og ferðafólkavinnu, tá orkar løgmaður ikki at síggja vinnulivið í sínum egna býi blóma. Løgmaður vil nevnliga ikki, at virk-semið hjá Tórshavnar havn skal vaksa, og harvið eru 700 arbeiðspláss og nógv avleitt vinnuvirksemi í høv-uðsstaðnum álvarsliga hótt.

Løgmaður avdúkaði henda dagin eisini, hvussu lítið hann fylgir við í tím-unum, hóast at landsstýrið júst hevur gabbað um fyri-bilsskattatølini fyri fyrsta ársfjórðing í ár, har tað sam-bært lögmanni eisini skuldi ganga so ómetaliga væl hjá Tórshavnar kommunu.

Víst er framgongd í Tórshavnar kommunu, tað fegnast vit um, men hevði løgmaður gjørt sær ómak, hevði hann sæð, at vøkst-urin í skattainntøkuni fyri Tórshavnar kommunu er 5,6%, meðan skattainntøku-vøksturin í t.d. Klaksvík var meira enn 14%! Í veruleik-anum er vøksturin í Tórs-havnar kommunu lægri enn landsmiðal. Hvar er tá hunangurin?

Nei, okkara løgmaður tosar heldur um at javna allar inntøkur úr Havnini, sam-stundis sum mann vil niður-leggja hundraðtals arbeiðs-pláss í høvuðsstaðnum.

Hetta er enn einaferð eitt framhald av herferðini hjá landsmyndugleikunum móti høvuðsstaðnum. Sig mær, eigur Havnin framvegis ong-an vin á løgtingi?

Meirinntøkan longu brúkt

Jógvan Arge
*varaborgarstjóri
úr Tjóðveldi*

Ein skuldi trúð, at nú Tórs-havnar kommuna hevði 53,7 mió kr í meirinntøku í skatti í 2014, var lagað manni beinanvegin at fara undir átøk, sum hava troðkað á leingi. Her komu jú meir enn hálvthundrað milliónir inn í kassan, sum býráðið ikki hevði roknað við, tá figgjarætlanin varð lögð fyri farna ár.

Men í so máta er ikki nógv

at heinta. Býráðið viðgjørði í gjárkvøldið eitt uppskot um, hvussu meirinntøkurnar verða at býta. Meginparturin fer til at figgja slíkt, sum longu er avgreitt, ella til stað-festa meirnýtslu í farna ári.

14 mió kr fara til at gjalda jørðina, sum keypt varð í fjør undir Kongavarða. Slak-ar 10 mió til at gjalda part av halli á kontu fyri keyp og sølu, og aðrar slakar 10 mió

kr fara til at figgja byggi-búningarætlanir, sum eru gjørdar lidnar.

Meirnýtsla í rakstrinum á serliga barna- og ung-dómsøkinum verður eisini figgjað av meirinntøkunum. Tað svarar til einar 9 mió kr, sum hava verið nýttar meir enn ætlað í 2014. Sumt eru lógarbundnar útreiðslur og annað eru beinleiðis rakst-rarjáttanir, sum hava verið

smærri enn nýtslan. Góðar 2 mió fara til skúla og ítrótt.

Tá eru smáar 9 mió kr eftir at gera gott við.

Tær verða smábýttar. 2 mió kr til Müllers pakkhús, 1 mió til spælipláss í Miðbý-num og 0,5 mió kr at býta millum Boðanesheimið, skúlan á Løgmannabreyt og skúlan á Argjahamri. 1 mió verður játtað til vegir, 1,3 mió kr at gera felagshúsið á

Argjum liðugt, 1 mió at gera núverandi byggistig í Hoy-víkshøllini liðugt, 1 mió kr til baðiland og 1 mió til Tórs-havnar Musikkskúla.

Hesar játtanir koma væl við, har tær lenda. Men ólíka hugaligari hevði verið, um meirinntøkurnar allar vóru tøkar til framtíðina heldur enn til farnar tíðir.

Betur at byggja enn leiga

Jógvan Philbrow
*formaður í Føroya
Pedagogfelag*

Vit hoyra í miðlunum, at al-mennu stovnarnir eru sera illa fyri, millum annað sam-býlini, har fólk við menn-ingartarni búgva.

Ein stór óneyðug útreiðsla fyri føroyska samfelagið eru tey ovurhonds stóru – og dýru – leigumálini, sum tað almenna hevur.

Vit uppliva ár eftir ár, hvussu tað almenna spýtir pening í leigumál, sum als ikki hóska til endamálið.

Hetta er eisini eitt, sum stavsfólk, ið dagliga starvast í til dømis sambýlum, har fólk við menningartarni búgva, hava gjørt vart við.

Meginparturin av teimum starvsfólkum, sum starvast innan hetta økið, eru limir í Føroya Pedagogfelag, og hetta eru ikki umstøður, sum okkara limir kunnu starvast undir.

Føroya Pedagogfelag hevur ta áskoðan, at best er at

byggja til endamálið heldur enn at leiga bygningar og høli, sum upprunaliga eru ætlað til annað endamál. Almennu myndugleikarnir hava vanliga leigað ella keypt gomul sethús til sambýli. Hesi hús skulu síðani um-vælast og innrættast, so tey sum frægast kunnu brúkast til endamálið.

Óneyðugar útreiðslur hava staðist av hesum, og sum oftast hava sambýlini

ikki livað upp til tað endamál, tey eiga at hava.

Neyðugt er at gera eina langtíðarætlan fyri hetta økið, og neyðugt er at hava serkunnleikan við í tí arbeið-num. Her verður hugsað um bæði starvsfólk, búfólk og avvarandi at teimum, sum skulu búgva á sambýlunum.